

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie ze skargi W. K. o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 grudnia 2013 r.,
wydanym w sprawie z powództwa W. K. przeciwko A. B.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 czerwca 2015 r.,
zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 września 2014 r.,

oddala zażalenie i zasądza od powoda na rzecz pozwanej 3600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę W. K. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa W. K. przeciwko A. B. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 2 grudnia 2013 r. Skarżący w dniu 18 marca 2014 r. wniósł skargę o wznowienie tego postępowania wskazując, że już po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Apelacyjnego wykrył okoliczności faktyczne i środki dowodowe, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy i że nie mógł z nich skorzystać w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 2 grudnia 2013 r.

Nową okolicznością, o której skarżący dowiedział się z opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie, a z którą mógł się zapoznać dopiero w dniu 19 grudnia 2013 r., czyli już po wydaniu wyroku Sądu Apelacyjnego w, było stwierdzenie u pozwanej histrionicznego zaburzenia osobowości. Skarżący twierdzi, że nie znając tej okoliczności, której wykrycie możliwe jest tylko przez osoby posiadające wiedzę specjalistyczną, nie mógł zgłosić wcześniej wniosków dowodowych zmierzających do ustalenia, czy takie zaburzenie może mieć wpływ na ocenę zachowania pozwanej w kontekście jej rażącej niewdzięczności. W związku z tym skarżący w zażaleniu zarzucił naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. i art. 410 § 1 k.p.c. Ponadto zarzucił także naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 244 § 2 k.p.c. w związku z art. 410 § 1 k.p.c. i art. 233 1 k.p.c., jak również naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 290 § 1 k.p.c. i art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 403 § 2 k.p.c. Naruszenie tych przepisów, mające wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, polegało na pominięciu dowodu z powołanej w skardze Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD wydanej przez Międzynarodowa Organizację Zdrowia (WHO). Uwzględnienie tego dowodu pozwoliłoby zaś na wykazanie, że histrioniczne zaburzenie osobowości nie może być ustalane samodzielnie ani przez powoda, ani przez sąd a jego ocena stała się możliwa dopiero po ujawnieniu tego zaburzenia w opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie. W konsekwencji, zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny nie rozpoznał istoty sprawy.

W odpowiedzi na zażalenie pozwana wniosła o jego oddalenie wskazując, że stanowisko Sądu Apelacyjnego jest prawidłowe, gdyż powód wiedział o badaniach jakim poddana została pozwana, sam powód i ich dzieci jeszcze przed zamknięciem rozprawy w postępowaniu przed sądem II instancją i nic nie stało na przeszkodzie, aby wnioski dowodowe zmierzające do zbadania przez ten Instytut wpływu osobowości pozwanej w kontekście, czy osobowość ta ma wpływ na ocenę jej zachowania jako rażąco niewdzięcznego wobec powoda, zostały przez niego zgłoszone, tak aby mogły być rozpoznane przez Sąd Apelacyjny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Trafnie Sąd Apelacyjny, powołując się na utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego, wskazał, że wznowienie postępowania z powołaniem się na podstawę określoną w art. 403 § 2 k.p.c. wymaga wykazania nie tylko, wykrycia nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, ale spełnienia się jeszcze dwóch dalszych przesłanek: muszą one mieć wpływ na wynik sprawy oraz strona nie mogła z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu. Skarżący przekonująco wykazał, że nowa okoliczność w postaci stwierdzonych w opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie histrionicznych zaburzeń osobowości pozwanej została wykryta po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny. To, że zaburzenie to nie było znane skarżącemu jeszcze w czasie trwania postępowania przed tym Sądem, jest poza sporem, gdyż z dowodów dołączonych do skargi wynika, że stwierdzenie takiego zaburzenia wymaga wiedzy specjalistycznej, zaś o stwierdzonym zaburzeniu skarżący dowiedział się z opinii Instytutu, z którą zapoznał się w dniu 19 grudnia 2003 r., czyli po wydaniu wyroku. W tej sytuacji przesądzenie czy takie zaburzenie osobowości pozwanej mogło mieć wpływ na ocenę tego, czy zachowanie jej było wobec powoda rażąco niewdzięczne, może być dokonane niewątpliwie dopiero po stwierdzeniu tego zaburzenia. Zasadnicze znaczenie dla oceny tego, czy skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 2 grudnia 2013 r. jest uzasadniona ma jednak to, czy została spełniona kolejna przesłanka, od której art. 403 § 2 k.p.c. uzależnia istnienie podstawy wznowienia. Rodzi się bowiem pytanie, czy skarżący swoim zachowaniem mógł doprowadzić do umożliwienia zbadania stanu psychicznego pozwanej i jego wpływu na ocenę jej zachowania jako rażąco

niewdzięcznego wobec niego, jeszcze w czasie trwania postępowania przed sądem II instancji.

Skarżący w zażaleniu silnie eksponuje to, że w postępowaniu o odwołanie darowizny wnioski dowodowe zmierzające do oceny stanu psychicznego obdarowanego są uwzględniane tylko wyjątkowo. Ponadto wskazuje, że stan psychiczny pozwanej był już przedmiotem oceny w innych postępowaniach, w których nie stwierdzono zaburzeń. Te okoliczności nie mogą jednak mieć znaczenia przesądzającego. Jeżeli jeszcze w trakcie postępowania przed Sądem Apelacyjnym, w innym postępowaniu, renomowany Instytut rozpoczął badania stanu psychicznego pozwanej, nic nie stało na przeszkodzie, aby skarżący (powód) zgłosił wnioski dowodowe zmierzające do tego, aby prowadzący te badania Instytut przeprowadził je także z tego punktu widzenia, jak badany stan psychiczny pozwanej może wpływać na ocenę jej zachowania jako rażąco niewdzięcznego wobec powoda. W zażaleniu, poza subiektywną oceną, że wniosek taki nie zostałby uwzględniony przez sąd, skarżący nie wskazał, na żadną obiektywnie istniejącą przeszkodę, która uniemożliwiłaby wystąpienie z takim wnioskiem. Należy wobec tego stwierdzić, przychylając się do oceny Sądu Apelacyjnego, że okoliczności i dowody, na które skarżący powołuje się w skardze, mogłyby zostać ujawnione jeszcze w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym, gdyby wykazał on odpowiednią inicjatywę dowodową. Wbrew ocenie skarżącego nie wymagało to antycypowania przez niego okoliczności dla niego nieznannej, czyli histrionicznego zaburzenia osobowości pozwanej, lecz doprowadzenia do tego, że okoliczność ta zostałaby ujawniona jeszcze w czasie trwania postępowania i co najważniejsze, specjalistyczny Instytut mógłby stwierdzić jaki był wpływ tej okoliczności na ocenę zachowania pozwanej jako rażąco niewdzięcznego wobec powoda. Strona, która poprzez złożenie stosowanych wniosków dowodowych mogła doprowadzić do tego, że określona okoliczność i dowód zostałyby ujawnione jeszcze w trakcie postępowania, którego wznowienia się domaga, jeżeli nie złożyła takich wniosków bez usprawiedliwionej przyczyny, straciła przez to możliwość skutecznego powoływania się na podstawę wznowienia, określoną w art. 403 § 2 k.p.c. Zwolnienie strony z obowiązku aktywnego zachowania się w procesie prowadziłoby bowiem nieuchronnie do nadmiernego jego wydłużania.

Postępowanie dowodowe, którego przeprowadzenia domaga się skarżący we wznowionym postępowaniu, mogło być przeprowadzone jeszcze przed zamknięciem postępowania przed sądem II instancji. Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych zostało przedstawione Instytutowi już w dniu 31 stycznia 2013 r. Skarżący niewątpliwie posiadał o tym wiedzę, gdyż dowód ten został dopuszczony, w innej sprawie, na skutek jego pisma z dnia 30 listopada 2012 r. Tylko wobec tego brak wymaganej inicjatywy dowodowej z jego strony spowodował, że okoliczności i dowody, na które powołuje się on w skardze o wznowienie postępowania, nie mogły być ujawnione i wykorzystane jeszcze przed wydaniem wyroku przez Sąd Apelacyjny w dniu 2 grudnia 2013 r. Brak podstaw, aby z góry założyć, jak to czyni skarżący, że Sąd Apelacyjny nie uwzględniłby takiego wniosku dowodowego, tym bardziej, że chodziłoby tylko o rozszerzenie zakresu badań jakie prowadził Instytut Ekspertyz Sądowych. Gdyby Sąd Apelacyjny nie uwzględnił takiego wniosku, to sytuacja powoda, jako występującego ze skargą o wznowienie postępowania, byłaby zupełnie inna. Bezpodstawny byłby zarzut, że mógł on skorzystać z nowych faktów i dowodów w poprzednim postępowaniu. Nieusprawiedliwione zaniechanie przysługującej powodowi inicjatywy dowodowej doprowadziło zaś w konsekwencji do tego, że podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 403 § 2 k.p.c. jest niezasadny, co przesądza również o niezasadności pozostałych zarzutów. Dowody, których dopuszczenia zaniechał, zdaniem skarżącego Sąd Apelacyjny rozpoznający jego skargę o wznowienie postępowania, mogły bowiem być przedmiotem oceny w zakończonym prawomocnym wyroku z dnia 2 grudnia 2013 r. postępowaniu, gdyby skarżący zgłosił odpowiednie wnioski dowodowe.

Mając na względzie powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji.